

Európska únia

Európsky sociálny fond

Prioritná os 1: Reforma systému vzdelávania a odbornej prípravy, Opatrenie 1.1: Premena tradičnej školy na modernú
Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS projektu: 26110130548

Cieľ: Konvergencia

NÁVRH KONCEPCIE MODELU A METODOLÓGIE KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA NA STREDNÝCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH

Aktivita 3.1:

Zameranie žiaka na potreby praxe prostredníctvom kariérového poradenstva a profesijnej orientácie

Čiastková úloha 3.1.1.:

Zavedenie komplexného systému ďalšieho vzdelávania kariérových poradcov pôsobiacich na stredných odborných školách

3.1.1.A

Vytvorenie modelu a metodológie poskytovaných služieb kariérového poradenstva

OBSAH

1. Úvod – kľúčové zdroje	3
1.1. Prieskum potrieb služieb kariérového poradenstva u žiakov SOŠ a Analýza súčasného stavu kariérového poradenstva na SOŠ	3
1.2. Návrh koncepcie riešenia problémov vedúcich k nízkemu záujmu zo strany žiakov základných škôl o odborné vzdelávanie a prípravu na SOŠ pre SR	4
1.3. Poradenstvo vs. sprevádzanie.....	5
1.4. SOŠ – súčasť formálneho vzdelávania	7
1.5. Skutočnosť, že absolventi nepracujú v odboroch, ktoré vyštudovali	8
2. Návrh koncepcie nového Modelu kariérového sprevádzania na SOŠ.....	9
2.1. Návrh koncepcie sprevádzania k želateľnej úrovni kompetencie kariérovej zrelosti na SOŠ.....	11
2.1.1. <i>1 FAKTOR: Žiak – Prijímateľ kariérového sprevádzania</i>	12
MAŤ potrebné predpoklady	13
BYŤ pripravený.....	13
POZNAŤ sám seba.....	14
CHCIEŤ – mať motiváciu	14
2.1.2. <i>2 FAKTOR: Realizátori kariérového sprevádzania</i>	15
I. Kariérový sprievodca	15
II. Špecialista kariérového sprevádzania	16
III. Inštruktor praktickej výuky	17
IV. Rodičia	17
2.1.3. <i>3 FAKTOR: Proces kariérového sprevádzania</i>	18
I. Smerom k prijímateľom: žiakom	18
II. Smerom k realizátorom kariérového sprevádzania	19
III. Smerom k Meraniu kvality dosiahnutia želateľnej úrovne KKZ absolventa SOŠ a jeho úspešného uplatnenia v študovanom odbore ...	20
3. Záver	22
4. Terminológia a použité skratky	24
5. Prílohy.....	27
5.1. Príloha č. 1: Model Kurikula špecialistu kariérového sprevádzania	27

1. ÚVOD – KLÚČOVÉ ZDROJE

Návrh koncepcie Modelu poskytovaných služieb sprevádzania v kariérovom vývine žiakov na stredných odborných školách (SOŠ) vychádza z týchto **KLÚČOVÝCH ZDROJOV**:

1.1. PRIESKUM POTRIEB SLUŽIEB KARIÉROVÉHO PORADENSTVA U ŽIAKOV SOŠ¹ A ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU KARIÉROVÉHO PORADENSTVA NA SOŠ²

Závery oboch materiálov:

- A. Nejednotná úroveň kariérového poradenstva (KP)
- B. Absencia systému poskytovania KP

Súčasný stav KP na SOŠ:

- A. Poskytujú ho prevažne výchovní poradcovia. Pozícia výchovných poradcov je vytvorená prakticky na všetkých SOŠ, no samostatná pozícia kariérového poradcu je vytvorená len na 8,13% Slovenských SOŠ.
- B. Pri súčasnom úväzku výchovného poradcu vychádza v priemere 12 - 24 sek na žiaka týždenne
- C. KP a výchova nezohráva v súčasnosti dôležitú úlohu v edukácii žiakov SOŠ a nemá vplyv na rozvoj schopností, zručností a postojov žiakov.
- D. Stojí len na jednej osobe (výchovnom alebo kariérovom poradcovi).
- E. V súčasnosti SOŠ nepredstavuje priamu prípravu na povolanie.

¹ ZDROJ: *Prieskum potrieb služieb kariérového poradenstva u žiakov stredných odborných škôl*, 2013, Národný projekt Rozvoj stredného odborného vzdelávania, materiál schválený Riadiacim výborom národného projektu Rozvoj stredného odborného vzdelávania v priebehu apríla 2014; dostupné na internete: http://rsov.sk/subory/dokumenty/vystupy/ciastkova_aktivita_3.1/prieskum_potrieb_sluzieb_kp.pdf

² ZDROJ: *Analýza súčasného stavu kariérového poradenstva na stredných odborných školách*, 2013-2014, Národný projekt Rozvoj stredného odborného vzdelávania, materiál schválený Riadiacim výborom národného projektu Rozvoj stredného odborného vzdelávania v priebehu apríla 2014; dostupné na internete: http://rsov.sk/subory/dokumenty/vystupy/ciastkova_aktivita_3.1/analiza_sucasneho_stavu_kp.pdf

- F. Potenciál a schopnosti žiakov nie sú analyzované.
- G. Nie je jasná rola kariérového poradcu.
- H. Nedostatočná aktivizácia rodičov do procesu KP.
- I. Nedostatočná praktická príprava a spolupráca so zamestnávateľmi.

1.2. NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA PROBLÉMOV VEDÚCICH K NÍZKEMU ZÁUJMU ZO STRANY ŽIAKOV ZÁKLADNÝCH ŠKÔL O ODBORNÉ VZDELÁVANIE A PRÍPRAVU NA SOŠ PRE SR³

V rámci nastavenia systému kariérového sprevádzania na SOŠ je potrebné brať do úvahy aj situáciu na základných školách (ZŠ). Preto je ďalším kľúčovým zdrojom Národný projekt zameraný na ZŠ, ktorý vo svojom návrhu koncepcie prezentuje nový model ZŠ k príprave na povolanie.

Hovorí o **novej koncepcii profesijnej orientácie žiakov ZŠ na odborné vzdelávanie a prípravu (OVP) na SOŠ**, ktorú nazýva **sprievodcovstvom svetom povolání (ďalej v materiáli pre SOŠ používame termín „sprevádzanie“)**. Sprievodcovstvo explicitne oddeľuje od poradenstva. Vymedzuje ho ako **„sprevádzanie žiaka pri získavaní informácií, praktických skúseností, sebapoznání, schopností a zručností a pri rozvíjaní samostatného rozhodovania sa o svojom budúcom povolání“**.

Nová koncepcia sprievodcovstva svetom povolání je zameraná na:

- A. Zosúladienie potrieb** spoločnosti (trhu práce) a individuálnych potrieb jednotlivca - žiaka.
- B. Identický prístup** v rámci vplyvu ZŠ na žiakov a rodičov s ohľadom na individualitu každého žiaka – identické poskytovanie informácií žiakom a rodičom v súvislosti s voľbou povolania a rovnocenné možnosti sebaoznania žiaka.

³ ZDROJ: *Návrh koncepcie riešenia problémov vedúcich k nízkemu záujmu zo strany žiakov ZŠ o OVP na SOŠ pre SR, 2014, Národný projekt Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a práca s talentami*

- C. **Získanie praktických skúseností** ako nevyhnutný predpoklad pri voľbe povolania so zameraním na potreby trhu práce. Dôležitým aspektom je sledovanie záujmov a osobnostných predpokladov žiaka vykonávať vybrané povolanie.
- D. **Rozsah vplyvu** (počet žiakov) ZŠ v súvislosti s poskytovaním kvalitných informácií pri rozhodovaní sa o profesijnej orientácii žiaka v rámci svojho budúceho povolania.

1.3. PORADENSTVO VS. SPREVÁDZANIE

Význam termínov **poradenstvo a sprevádzanie** a ich realizácia v praxi.

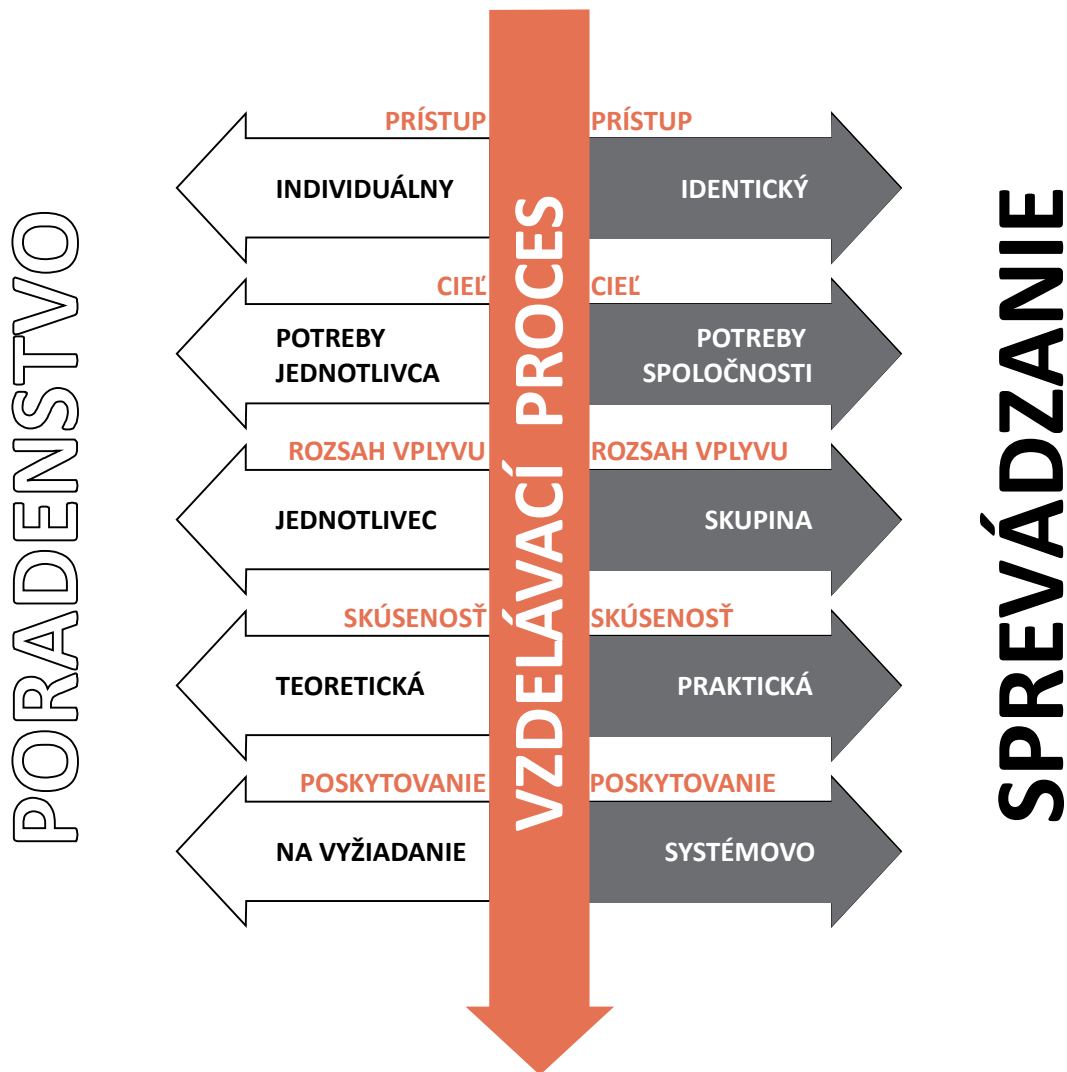
Sprevádzanie - v anglickom jazyku sa zvykne používať termín

Career guidance [*guidance*] (podst.m.) = vedenie, riadenie, spoločná cesta s niekým

guide (sloveso) = viesť, ukazovať, riadiť, vodiť; niekomu, niekoho niečo

guide (podst.m.) = sprievodca, vodca, kto koho

Rozdiel poradenstva a sprevádzania je v **prístupe, ciele, vplyve, a skúsenosti**.

Obrázok č. 1: Rozdiely poradenstvo vs. sprevádzanie

Sprevádzanie:

- je systémový prístup zameraný viac na kariérovú výchovu a rozvíjanie kompetencií súvisiacich s prípravou na povolanie
- je služba poskytovaná v rovnako všetkým žiakom
- je orientované na praktické skúsenosti dôležité pri rozvoji osobnosti, týkajúce sa prípravy na povolanie
- zohľadňuje potreby a predpoklady jedinca - žiaka (jeho záujmy, schopnosti, zručnosti...) a zároveň zohľadňuje aj potreby celej spoločnosti
- realizujú ho všetci pedagogickí a odborní zamestnanci školy v spolupráci so špecialistom kariérového sprevádzania z prostredia školy

"Pri riešení vývinových úloh mladých ľudí v tomto období sa pristupuje systémovo, nakoľko ich kariérový vývin nie je izolovaný, prebieha v nedeliteľnej jednote s vývinom osobnostným, sociálnym, emocionálnym, vzdelanostným."⁴

V návrhu koncepcie Modelu kariérového sprevádzania zostáva aj naďalej dôležitá úloha individuálneho poradenstva, ako súčasťi vzdelávacieho procesu najmä v oblasti riešenia ŠVVP individuálnych výchovných, vzdelávacích, sociálnych problémov žiakov. Vnímame ju ako odbornú službu poskytovanú na požiadanie školy, rodičov, žiaka.

Kariérové sprevádzanie je systémový prístup zahŕňajúci všetkých žiakov SOŠ s cieľom uplatnenia sa na trhu práce po skončení štúdia na SOŠ.

1.4. SOŠ – SÚČASŤ FORMÁLNEHO VZDELÁVANIA

Poslaním SOŠ je pripraviť žiaka SOŠ na vstup do zamestnania v profesii/odbore, ktorý študuje, a v kvalite, ktorú požaduje prax.

SOŠ je súčasťou formálneho vzdelávania financovaná zo zdrojov štátu. V procese formálneho vzdelávania vždy zohráva **dôležitú úlohu zosúladienie očakávaní študenta (jednotlivca) a spoločnosti (potrieb hospodárstva)**. Vidíme to ako primárnu otázku nášho návrhu riešenia modelu a v súvislosti s tým aj problematiky nezamestnanosti mladých ľudí.

⁴ ZDROJ: LEPEŇOVÁ, D. 2011. *Kariérové poradenstvo v rezorte školstva a naše snahy o jeho skvalitnenie zo štrukturálnych fondov Európskej únie*. In: VENDEL, Š (ed.). 2011. *Psychologické poradenstvo na celoživotnej ceste človeka*. Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove, s. 34-40, dostupné aj na <http://www.pulib.sk/elpub2/FF/Vendel1/>

1.5. SKUTOČNOSŤ, ŽE ABSOLVENTI NEPRACUJÚ V ODBOROCH, KTORÉ VYŠTUDOVALI

- Prieskum agentúry FOCUS hovorí o tom že 47,7% Slovákov vo veku 18 až 35 rokov nepracuje v odbore, ktorý vyštudovali a až 40% Sa priznalo, že by si zvolili inú kariéru, ak by mohli rozhodnutie o výbere povolania zopakovať⁵ .
- Sumárna správa spoločnosti Price Waterhouse Coopers (PWC) v Makro a Mikroekonomického modelu duálneho školstva zo dňa 4.decembra 2014 uvádza⁶:
 - Slovensko klesá v rebríčku konkurencieschopnosti, k čomu prispieva aj kontinuálny pokles
 - kvality vzdelávacieho systému
 - spolupráce medzi zamestnávateľmi a trhom práce
 - schopnosti prilákať a udržať talenty
 - len približne 25% absolventov SOŠ sa uplatní vo svojom / príbuznom odbore
 - 75% žiakov SOŠ je vzdelávaných neefektívne, nakoľko nie sú vzdelávaní pre potreby trhu práce a po skončení SOŠ sa rekvalifikujú a uplatnia sa v inom odbore, alebo sa po ukončení štúdia stávajú nezamestnanými.
 - financie vynaložené na ich vzdelávanie sú alokované neefektívne

⁵ ZDROJ: *Rodina a škola*, mesačník pre rodičov a učiteľov založený pred 114 rokmi. Jún 2014, Ročník 62, Parentes -vydavateľstvo periodickej a neperiodickej tlače s príspevkom MŠVVaŠ SR, ISSN 0231-6463, č. 6, str. 3

⁶ ZDROJ: *Makro a Mikroekonomický model duálneho školstva (Sumárna prezentácia)*. Analýzu vypracovala spoločnosť Price Waterhouse Coopers pre Národný projekt Rozvoj stredného odborného vzdelávania, 2014

2. NÁVRH KONCEPCIE NOVÉHO MODELU KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA NA SOŠ

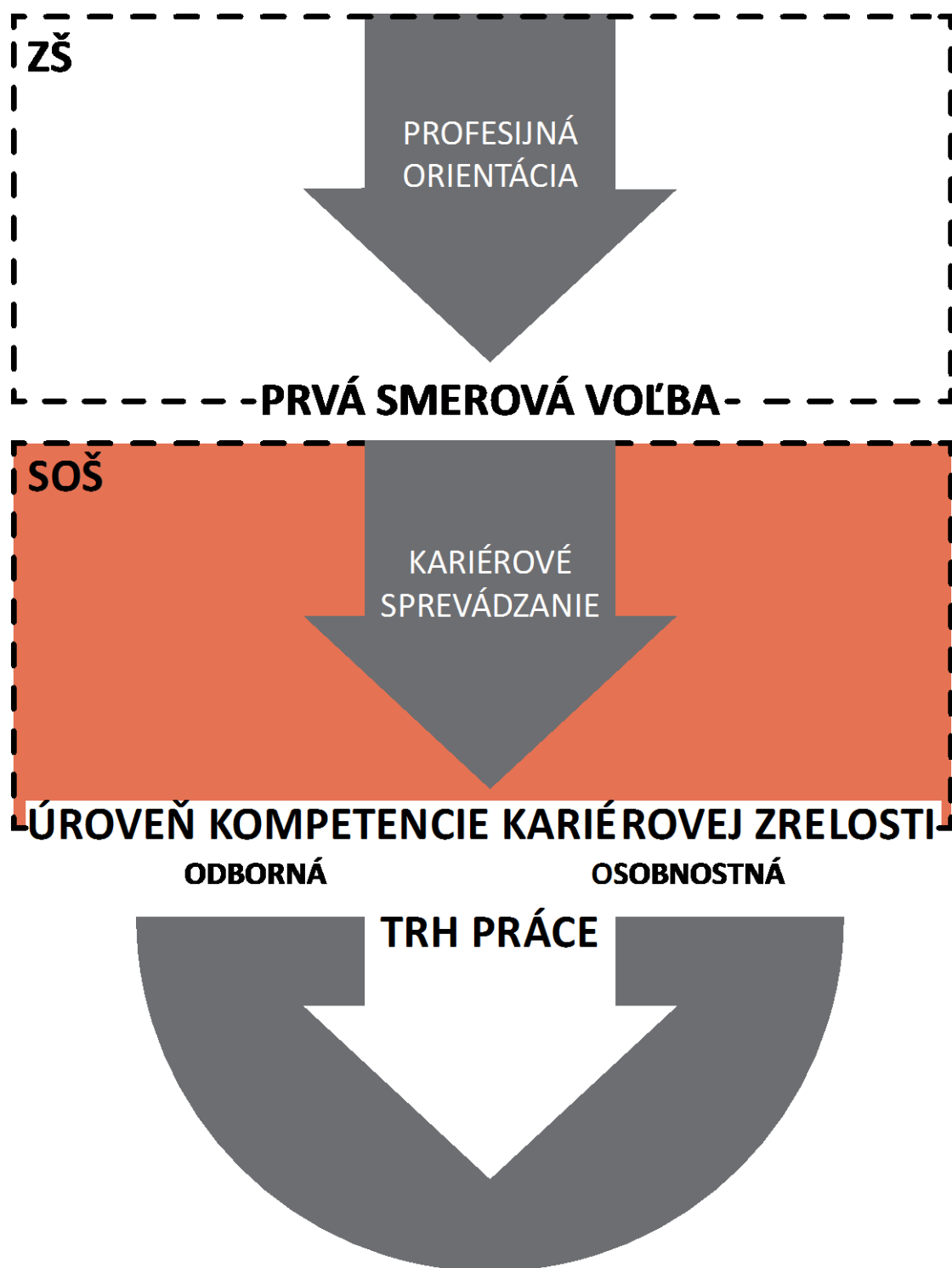
POSLANÍM SOŠ je pripraviť žiakov, absolventov SOŠ prostredníctvom výchovy a vzdelania na vstup na trh práce v súlade z ich záujmami, predpokladmi a v súlade s reálnymi (vzrastajúcimi) požiadavkami trhu na pripravenosť absolventov SOŠ do zamestnania. Zároveň aj na prevzatie zodpovednosti za vstup do osobného života.

Aby každý absolvent SOŠ dosiahol v rámci životného cyklu

KOMPETENCIU KARIÉROVEJ ZRELOSTI.

Úroveň kompetencie kariérovej zrelosti je nevyhnutné chápať ako **kontinuálny proces** v danom období života jednotlivca.

Kariérové sprevádzanie na SOŠ vnímame ako komplexný prístup, zahŕňajúci **prípravu** na povolanie a kariérovú výchovu, zameraný na **smerovanie** žiaka SOŠ k dosiahnutiu požadovanej úrovne kompetencie kariérovej zrelosti a úspešné **uplatnenie** absolventa pri vstupe na trh práce **v odbore**, ktorý vyštudoval.

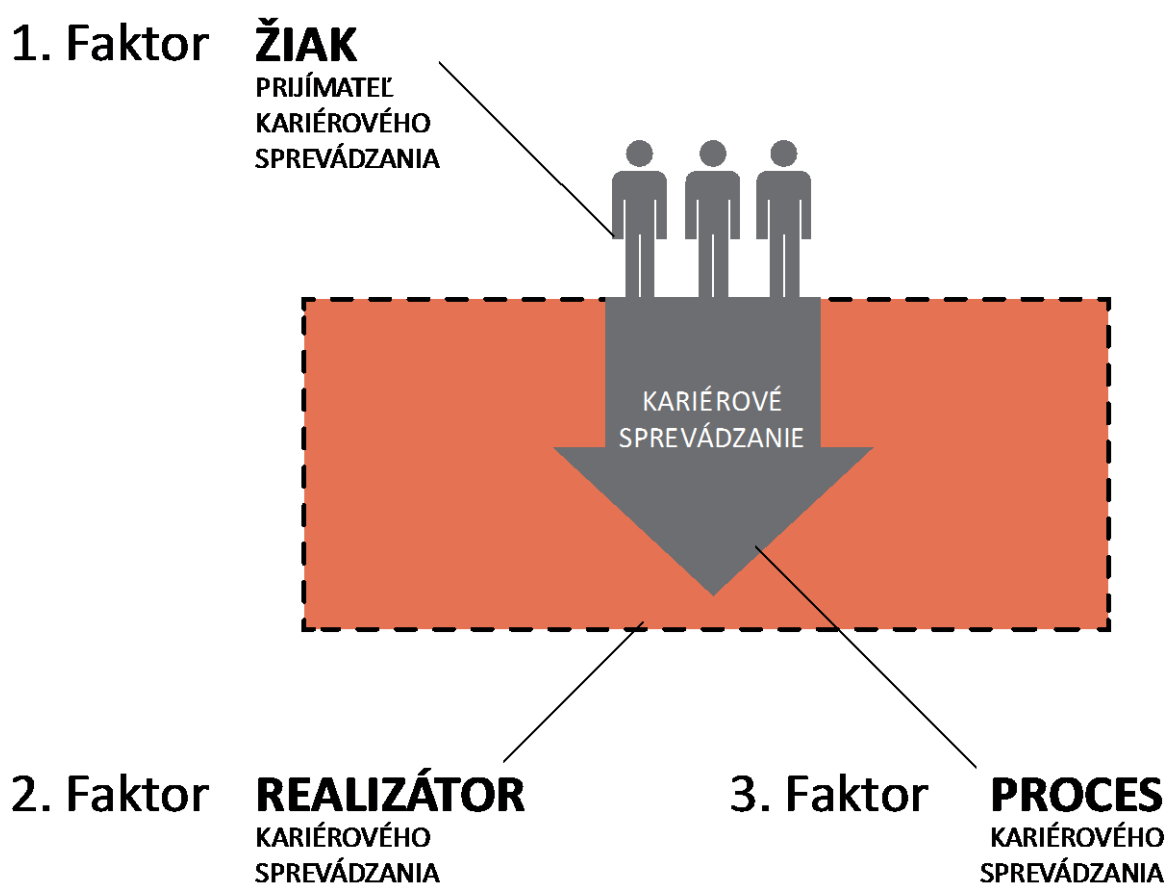

Obrázok č. 2: Názorná schéma želateľného prechodu žiaka zo ZŠ na SOŠ a na trh práce.

2.1. NÁVRH KONCEPCIE SPREVÁDZANIA K ŽELATEĽNEJ ÚROVNI KOMPETENCIE KARIÉROVEJ ZRELOSTI NA SOŠ

VYCHÁDZAME Z 3 ROVNOCENNÝCH FAKTOROV:

1. Faktor ŽIAK – PRIJÍMATEĽ kariérového sprevádzania
2. Faktor REALIZÁTORI kariérového sprevádzania
3. Faktor PROCES kariérového sprevádzania, súbor metód

Obrázok č. 3: Faktory koncepcie sprevádzania žiaka SOŠ k želateľnému stupňu kompetencie kariérovej zrelosti

2.1.1.

ŽIAK CHCE

PRIJÍMATEĽ
KARIÉROVÉHO
SPREVÁDZANIA

Kompetencia kariérovej zrelosti v rámci životného cyklu **vyjadruje** pripravenosť žiaka uskutočniť informované, veku primerané rozhodnutia, týkajúce sa jeho profesijnej kariérovej dráhy, ktorej súčasťou je voľba zamestnania, ďalšie vzdelávanie a rozvoj.

Kompetencia kariérovej zrelosti sa týka miery, do akej sú žiaci, na základe poznania svojich osobnostných predpokladov, kompetentní robiť nezávislé, včasné, informované a realistické rozhodnutia vo vzťahu k svojej kariére a k svojmu osobnému životu.

KOMPETENCIA KARIÉROVEJ ZRELOSTI znamená, aby absolvent SOŠ v rámci životného cyklu:

- **MAL** potrebné predpoklady - znalosti, zručnosti a schopnosti, ako aj informácie na uskutočnenie rozhodnutí vo vzťahu ku svojej kariére
- **BOL** pripravený prevziať zodpovednosť za svoj osobný aj profesijný život
- **POZNAL** sám seba a mal reálne poznanie svojich osobnostných predpokladov vykonávať danú profesiu
- **CHCEL** - mal motiváciu k povolaniu (profesii), k získavaniu ďalších vedomostí k dosiahnutiu plánovaného cieľa vo vzťahu k budúcej kariére

MAŤ POTREBNÉ PREDPOKLADY – ZNALOSTI, ZRUČNOSTI A SCHOPNOSTI, AKO AJ INFORMÁCIE NA USKUTOČNENIE ROZHODNUTÍ VO VZŤAHU K SVOJEJ KARIÉRE

Absolvent počas štúdia na SOŠ získa a po absolvovaní SOŠ má:

- kvalitné osobnostné kompetencie (vedomosti, zručnosti, schopnosti a postoje), ktoré sú v súlade s aktuálnymi požiadavkami praxe v danom odbore zadanými zamestnávateľmi
- dostatočné praktické skúsenosti a pracovné aktivity (návyky) v študovanom odbore priamo v kontakte s budúcimi zamestnávateľmi prostredníctvom aktívnej účasti na praktickom vyučovaní v danom odbore
 - poznanie firemnej kultúry
 - poznanie a rešpektovanie štandardov komunikácie a spolupráce so zákazníkom
 - pravidlá bezpečnosti
 - pravidlá správania
 - poznanie personálnej práce a starostlivosti o zamestnancov v oblasti administratívnej aj rozvojovej
- má informácie dôležité k prepojeniu požiadaviek zamestnávateľov v rámci jeho odboru s jeho ďalším rozvojom v súvislosti s jeho úspešným budúcim uplatnením
- má zručnosti a potrebné informácie v oblasti výberových konaní
- má informácie z oblasti trhu práce
- má informácie z oblasti pracovno-právnej problematiky (povinnosti zamestnanca vyplývajúce z legislatívy)
- má informácie z daňovej, finančnej a ekonomickej oblasti

BYŤ PRIPRAVENÝ PREVZIAŤ ZODPOVEDNOSŤ ZA SVOJ OSOBNÝ AJ PROFESIJNÝ ŽIVOT

Absolvent SOŠ pozná a má:

- podiel svojej vlastnej zodpovednosti pri získavaní vedomostí znalostí a zručností pri štúdiu

- informácie o možných dôsledkoch závažných životných rozhodnutí v pracovnom aj osobnom živote
- techniky stanovovania cieľov a metódy plánovania a vie ich v praxi používať pri rozhodovaní o jeho ďalšom pôsobení po skončení SOŠ
- schopnosť samostatne si vyhľadať a zhodnotiť zdroje informácií dôležité pre jeho úspešné uplatnenie a ďalší rozvoj

POZNAŤ SÁM SEBA, MAŤ REÁLNE POZNANIE SVOJICH OSOBNOSTNÝCH

PREDPOKLADOV VYKONÁVAŤ DANÚ PROFESIU

Absolvent počas štúdia a po ukončení SOŠ pozná a má:

- svoje osobnostné predpoklady vykonávať povolanie v odbore, ktorý študuje
- informácie o definovaných úrovniach kompetencie kariérovej zrelosti v jednotlivých ročníkoch až po želateľnú úroveň kompetencie kariérovej zrelosti po absolvovaní SOŠ
- dostáva a vie aktívne získať a prijať spätnú väzbu (informácie) v jednotlivých ročníkoch o reálnej úrovni jeho zručností schopností a vedomostí
- aktívne sa podieľa na tvorbe vlastného kariérového plánu (cieľov) v každom ročníku SOŠ a vie vyhodnotiť dosiahnuté ciele

CHCIEŤ – MAŤ MOTIVÁCIU K POVOLANIU (PROFESII), K ZÍSKAVANIU ĎALŠÍCH

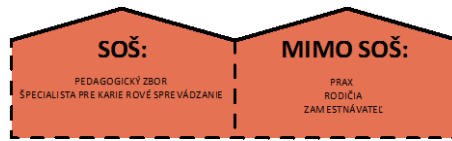
VEDOMOSTÍ K DOSIAHNUTIU PLÁNOVANÉHO CIEĽA VO VZŤAHU K BUDÚCEJ KARIÉRE

Absolvent počas štúdia a po ukončení SOŠ:

- je proaktívny pri získavaní informácií a spätnej väzby, ktoré mu slúžia ako motivátory na jeho seberealizáciu pri ďalšom rozvoji a uplatnení
- vie realisticky vyhodnotiť svoje šance na uplatnenie v odbore aj v budúcnosti nielen v súčasnosti, zaujíma sa o trendy
- má pozitívny postoj k práci, k hodnotám vytvorených v odbore, ktorý študuje
- vidí zmysel a vie vyhodnotiť prínos v ďalšom osobnom rozvoji a štúdiu

2.1.2.

**REALIZÁTOR
KARIÉROVÉHO
SPREVÁDZANIA**

Zabezpečenie kariérového sprevádzania na SOŠ je potrebné preniesť na subjekty, s ktorými žiak prichádza počas štúdia na SOŠ do styku. V súvislosti s tým zadefinujeme konkrétne zodpovednosti (role) pedagogických zamestnancov vrátane inštruktorov odborného výcviku.

I. KARIÉROVÝ SPRIEVODCA – PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC

Kariérovým sprievodcom je každý pedagogický zamestnanec na SOŠ.

ROLA

riadiť vyučovací proces tak, aby pripravili žiakov, absolventov SOŠ, na vstup na trh práce v súlade s ich záujmami, predpokladmi a v súlade s reálnymi (vzrastajúcimi) požiadavkami trhu na pripravenosť absolventov SOŠ do zamestnania.

Premietnuť do obsahu vyučovacieho procesu prípravu žiakov SOŠ na prevzatie zodpovednosti za vstup do pracovného a osobného života. To znamená, aby absolvent SOŠ dosiahol požadovanú úroveň **KOMPETENCIE KARIÉROVEJ ZRELOSTI**.

Sprievodca túto rolu naplňuje prostredníctvom predmetu, ktorý vyučuje, a to tak, že:

- premietne rozvoj želateľnej úrovne kompetencie kariérovej zrelosti do vyučovacích predmetov
- identifikuje reálne a rozvíja želateľné zručnosti a schopnosti žiakov
- zosúladuje ich reálne zručnosti, schopnosti a záujmy s požiadavkami a potrebami trhu práce
- vedie ich k požadovanej úrovni kompetencie kariérovej zrelosti v jednotlivých ročníkoch
- ovplyvňuje a vytvára hodnotové, postojoyé a vôľové štruktúry žiakov

- implementuje nové moderné vyučovacie metódy na podporu sprevádzania ku kompetencii kariérovej zrelosti žiakov SOŠ

Kompetencie kariérového sprievodcu

Na túto rolu je potrebné zdefinovať a rozšíriť požadované kompetencie kariérového sprievodcu (KS) pre pedagogických zamestnancov. Požadované kompetencie KS súvisia s nastavením systému vzdelávania, ktorý by umožnil KS získať nové schopnosti a zručnosti na identifikáciu a rozvoj osobnostných predpokladov žiakov SOŠ.

II. ŠPECIALISTA KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA – SÚČASNÝ VÝCHOVNÝ /KARIÉROVÝ

PORADCA

ROLA

Je metodicky riadiť, plánovať, koordinovať, organizovať, vyhodnocovať, spolupracovať a zabezpečovať všetky aktivity spojené so sprevádzaním žiakov SOŠ k želateľnej úrovni kompetencie kariérovej zrelosti.

Zodpovednosť

Špecialista kariérového sprevádzania (ŠKS) zodpovedá priamo riaditeľovi SOŠ.

Na túto činnosť má vytvorený časový a technický priestor priamo na SOŠ.

Kompetencie

sú navrhnuté a definované v modeli Kurikula pre špecialistu kariérového sprevádzania.

Príloha č. 1.

System vzdelávania

je potrebné zdefinovať v 2 rovinách:

1. rovina: systém vzdelávania súčasných kariérových/výchovných poradcov na SOŠ pre výkon špecialistu kariérového sprevádzania
2. rovina: systém pregraduálneho vzdelávania pre VŠ, ktoré budú pripravovať budúcich pedagógov/ špecialistov kariérového sprevádzania žiakov SOŠ.

Legislatívna zmena

Návrh na komplexnú legislatívnu zmenu sa predloží na základe pilotného overenia fungovania novej koncepcie Modelu kariérového sprevádzania na vybraných SOŠ.

Obsah návrhu na legislatívne zmeny bude súvisieť s novou rolou ŠKS a s kvalitatívnym zabezpečením procesu kariérového sprevádzania žiakov SOŠ (definovanie postavenia v štruktúre školy, úrovne vzdelania a ďalšieho rozvoja, pracovného úväzku, povinností a zodpovednosti, požiadaviek na vybavenie pracovného miesta a pod.).

III. INŠTRUKTOR

- v zmysle zákona 61/2015 o odbornom vzdelávaní a príprave § 22 Inštruktor je fyzická osoba, pod vedením ktorej žiak vykonáva praktické vyučovanie na pracovisku zamestnávateľa alebo na pracovisku praktického vyučovania.

ROLA

je spolupracovať so ŠKS a riadiť proces praktickej výuky tak, aby rozvíjal žiakov v súlade s ich záujmami, predpokladmi a v súlade s reálnymi (vzrastajúcimi) požiadavkami trhu na pripravenosť absolventov SOŠ do zamestnania.

Zároveň premietnuť do procesu praktickej výuky rozvoj kompetencií súvisiacich so vstupom do pracovného života. To znamená napomáhať rozvoju želateľnej úrovne kompetencie kariérovej zrelosti žiaka SOŠ.

IV. RODIČIA

Rodičia zohrávajú v procese kariérového sprevádzania ich detí dôležitú úlohu. Dostanú nový pohľad na schopnosti, zručnosti, vedomosti a postoje svojich detí. Spolupráca pedagogických zamestnancov, špecialistov kariérového sprevádzania a inštruktorov bude zameraná na zapojenie rodičov do rozvoja kompetencie kariérovej zrelosti a k úspešnému uplatneniu ich detí v pracovnom aj osobnom živote.

2.1.3.

Metodológia – súbor metód (kvantitatívnych a kvalitatívnych) určitého druhu činností zameraných na realizáciu procesu kariérového sprevádzania; procesné kroky sprevádzania žiakov k dosiahnutiu želateľnej úrovne kompetencie kariérovej zrelosti (KKZ):

V tomto štádiu procesu využívame predovšetkým nasledovné metódy: analýza, syntéza, osobné rozhovory/interview, dotazníková metóda, workshopy, pozorovanie, meranie, spätná väzba, overovanie...

I. SMEROM K PRIJÍMATEĽOM: ŽIAKOM

- absolvent SOŠ
 - definovanie želateľnej úrovne KKZ absolventa SOŠ podľa zvoleného učebného alebo študijného odboru pre jednotlivé skupiny odborov v spolupráci so zamestnávateľmi a požiadavkami praxe
 - nastavenie spôsobu merania úrovne KKZ absolventa SOŠ a prepojenie na záverečné skúšky
- žiak 9. ročníka ZŠ vstup na SOŠ
 - definovanie želateľnej úrovne všeobecných a špecifických predpokladov – záujmu, schopností, zručností týkajúcich sa jednotlivých skupín odborov pri vstupe na SOŠ
 - definovanie spôsobu identifikácie želateľnej úrovne – aké má mať žiak vedomosti a osobnostné predpoklady pre jednotlivé skupiny odborov pri vstupe na SOŠ
- žiaci 2.,3.,4. ročníka SOŠ
 - definovanie želateľnej úrovne KKZ, podľa jednotlivých skupín odborov (učebné a študijné) na konci ročníka

- definovanie spôsobu identifikácie dosiahnutej reálnej úrovne KKZ na konci každého ročníka
- nastavenie kariérového plánu žiaka na začiatku každého ročníka
- nastavenie spôsobu merania dosahovania stanoveného kariérového plánu žiaka na konci každého ročníka

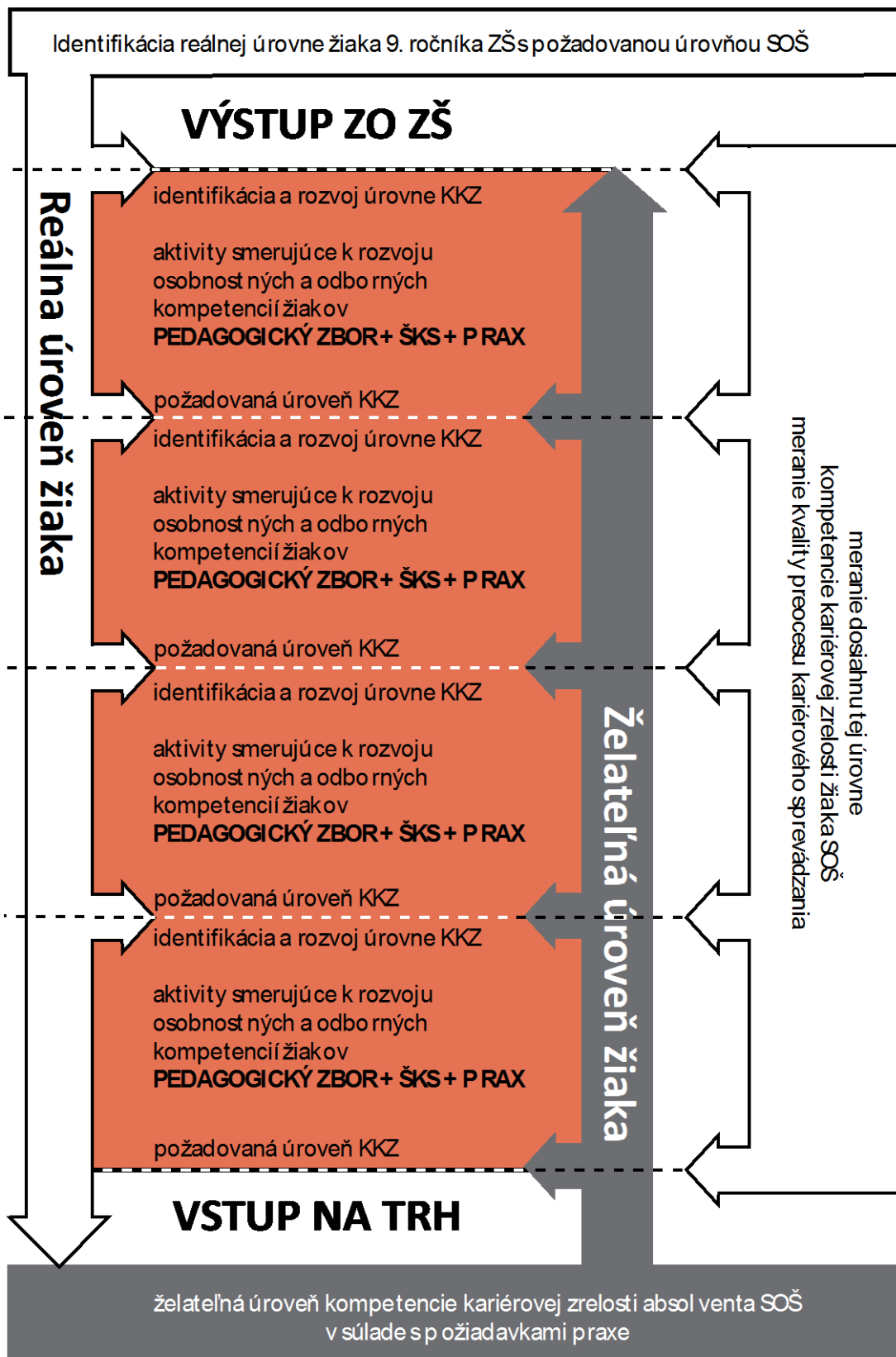
II. SMEROM K REALIZÁTOROM KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA

- **Pedagogickí zamestnanci (PZ) na SOŠ - kariéroví sprievodcovia**
 - pripraviť všetkých PZ na rolu kariérového sprievodcu žiakov SOŠ
 - definovať a rozvinúť nové kompetencie PZ súvisiace so sprevádzaním žiakov SOŠ k želateľnej úrovni KKZ
 - schopnosť identifikovať reálnu a rozvíjať želateľnú úroveň KKZ žiakov
 - schopnosť vyhodnotiť (merať) dosiahnutie požadovanej úrovne KKZ žiakov
 - vytvoriť systém implementácie (premietnutia) rozvoja KKZ do vyučovacích predmetov v jednotlivých ročníkoch
 - definovať spôsob vyhodnotenia účinnosti implementácie rozvoja KKZ do vyučovacích predmetov a stanovenie ďalších krokov
 - schopnosť navrhovať a implementovať nové formy výuky
 - návrh systému prípravy a rozvoja kompetencií budúcich PZ súvisiacich so sprevádzaním žiakov SOŠ ku želateľnej úrovni KKZ
- **Špecialista kariérového sprevádzania (ŠKS) – Súčasný Výchovný/Kariérový poradca**
 - definovať postavenie ŠKS na SOŠ
 - zaradenie v štruktúre SOŠ, postavenie na SOŠ
 - definovanie povinností, zodpovedností za riadenie procesu kariérového sprevádzania žiakov SOŠ k dosiahnutiu želateľnej úrovne KKZ+ pracovný úväzok
 - vytvorenie pracovného technického priestoru pre realizáciu kariérového sprevádzania
 - nastaviť systém prípravy a rozvoja ŠKS:

- súčasných – existujúcich (výchovných/kariérových poradcov)
- budúcich ŠKS
- pripraviť ŠKS na novú rolu a rozvinúť kompetencie s tým súvisiace
 - pripraviť a realizovať rozvoj kompetencií ŠKS súvisiacich s kariérovým sprevádzaním
- definovať aktivity a formy spolupráce ŠKS súvisiace s rozvojom želateľnej úrovne KKZ podľa jednotlivých ročníkov
 - individuálne a skupinové aktivity smerom k žiakom
 - aktivity zamerané na spoluprácu s pedagogickým zborom
 - aktivity zamerané na spoluprácu s rodičmi
 - aktivity zamerané na spoluprácu so ZŠ
 - aktivity zamerané na spoluprácu s zamestnávateľmi
 - aktivity zamerané na spoluprácu so štátnymi inštitúciami
 - aktivity súvisiace s mimoškolskou činnosťou žiakov
 - aktivity zamerané na spoluprácu pri poskytovaní služieb výchovného, psychologického, špeciálno-psychologického poradenstva
- definovať spôsob získavania spätnej väzby z aktivít, spôsob vyhodnocovania spätnej väzby a spôsob implementácie získaných informácií z vyhodnotení

III. SMEROM K MERANIU KVALITY DOSIAHNUTIA ŽELATEĽNEJ ÚROVNE KKZ ABSOLVENTA SOŠ A JEHO ÚSPEŠNÉHO UPLATNENIA V ŠTUDOVANOM ODBORE

- definovať spôsob získavania spätnej väzby na kvalitu prípravy absolventov SOŠ vo vzťahu k úrovni KKZ zo strany:
 - skúšobnej komisie pri záverečných skúškach
 - zamestnávateľov
 - VŠ resp. inštitúcií poskytujúcich ďalšie vzdelávanie a rozvoj
 - Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- nastaviť systematické vyhodnocovanie kvality SOŠ – rating v súvislosti s uplatnením absolventa v študovanom odbore
- návrh na legislatívne zmeny potrebné k zavedeniu modelu kariérového sprevádzania po pilotnom overení

Obrázok č. 4: Proces kariérového sprevádzania na SOŠ

3. ZÁVER

V centre pozornosti návrhu koncepcie nového Modelu kariérového sprevádzania žiakov SOŠ je **ŽIAK SOŠ**, ktorý:

MÁ potrebné predpoklady - znalosti, zručnosti a schopnosti, ako aj informácie na uskutočnenie rozhodnutí vo vzťahu ku svojej kariére

JE pripravený prevziať zodpovednosť za svoj osobný aj profesijný život

POZNÁ sám seba a má reálne poznanie svojich osobnostných predpokladov vykonávať danú profesiu

CHCE a je motivovaný k povolaniu (profesii) a k získavaniu ďalších vedomostí k dosiahnutiu plánovaného cieľa vo vzťahu k budúcej kariére

Nový Model poskytuje **nové role** pri rozvoji zručností, schopností, vedomostí a postojov žiakov SOŠ:

Pedagogickým zamestnancom a ich aktívnemu zapojeniu do prípravy žiakov – absolventov SOŠ na vstup na trh práce v súlade s ich záujmami predpokladmi, a v súlade s reálnymi požiadavkami trhu na pripravenosť absolventov SOŠ.

Výchovným a kariérovým poradcom, ktorí sa z riešiteľov výchovných problémov jednotlivcov a z poskytovateľov štatistických údajov aktívne zapoja do procesu sprevádzania všetkých žiakov SOŠ k želateľnej úrovni kompetencie kariérovej zrelosti.

Zamestnávateľom, ktorí dostanú aktívnu príležitosť rozvíjať a formovať svojich potenciálnych zamestnancov už počas štúdia.

Rodičom, ktorí budú informovaní nielen o správaní dieťaťa, ale o jeho reálnych vedomostiach, schopnostiach, zručnostiach a záujmoch a budú sa môcť aktívne zapájať do procesu ďalšieho rozvoja a sprevádzania kariérového dozrievania svojho dieťaťa.

SOŠ zohráva dôležitú úlohu pri zosúladení očakávaní žiaka, rodičov a spoločnosti – potrieb hospodárstva. V súčasnosti je tento kľúčový moment v nerovnováhe. Potreby trhu nie sú saturované nakoľko nie je dostatok absolventov potrebných odborov pre hospodárstvo.

Nový Model svojou koncepciou nadväzuje na riešenie problematiky profesijnej orientácie žiakov ZŠ a prináša riešenia na cielenú identifikáciu a rozvoj želateľných zručností schopností, motivácie a postojov žiakov SOŠ k zvolenému povolaniu.

V rámci projektu *Rozvoj stredného odborného vzdelávania a aktivity 3.1 Zameranie žiaka na potreby praxe prostredníctvom kariérového poradenstva a profesijnej orientácie* je len čiastočná možnosť overiť nastavenú koncepciu. Dôvodom sú časový rámec projektu a množstvo procesných krokov, ktoré je nutné nastaviť v rámci sprevádzania žiakov SOŠ k dosiahnutiu želateľnej úrovne KKZ.

Je dôležité pokračovať a overiť funkčnosť Modelu na vybraných SOŠ a na základe toho predložiť návrh na legislatívne zmeny a potrebné kroky na zavedenie Modelu kariérového sprevádzania na všetkých SOŠ.

Tím Aktivity 3.1

4. TERMINOLÓGIA A POUŽITÉ SKRATKY

Kľúčové definície a skratky pre potreby dokumentu Návrh koncepcie Modelu kariérového sprevádzania na stredných odborných školách:

EDUKÁCIA

- je slovo latinského pôvodu a znamená výchovu, v dnešnom význame ju ponímame ako spojenie výchovy a vzdelávania⁷
- širší proces výchovy a vzdelávania, ktorého cieľom je nielen osvojenie si vedomostí, získanie zručností, ale i vytváranie hodnotových, postojoyých, citových, vôľových štruktúr osobnosti a dosiahnutie zmeny v správaní i konaní⁸

KARIÉROVÁ VÝCHOVA

- dôležitá súčasť kariérového sprevádzania študenta SOŠ
- prístup kariérovej výchovy v stredoškolskom prostredí sa nezameriava na samotný výber povolania, ale na nadobudnutie schopnosti uskutočňovať samostatné, zodpovedné, profesionálne rozhodnutia
- je to príprava na vstup, udržanie sa a úspešné uplatnenie na trhu práce s dôrazom na aktivitu a flexibilitu absolventa⁹
- kariérová výchova je systematické úsilie ovplyvniť kariérový vývin cez rôzne typy výchovno-vzdelávacích stratégií. Prehľbuje chápanie sveta práce a vzdelávania, rozvíja schopnosti a znalosti potrebné pre rozhodovanie, vzdelávanie a seberealizáciu v práci¹⁰

⁷ ZDROJ: Štátny pedagogický ústav: *Škola a funkcie školy*. Dostupné na internete: http://www2.statpedu.sk/buxus/spu/04_KOLA_A_FUNKCIE_KOLY_PDF/01.U_ebn_texty.pdf

⁸ ZDROJ: KRKOŠKOVÁ, A. *Edukácia*. Dostupné na internete: <http://nephrosite.polascin.net/presenta/ak2010/edu2010.pdf>

⁹ ZDROJ: upravené podľa: LEPEŇOVÁ, D. – HARGAŠOVÁ, M. 2012. *Kariéra v meniacom sa svete. Kariérová výchova a kariérové poradenstvo pre žiakov*. [online]. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave.; dostupné na internete: http://www.mpc-edu.sk/library/files/kariera_web.pdf

¹⁰ ZDROJ: HARGAŠOVÁ, M. 2013. *Terminologické okienko*. In: *Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálnopatologických javov v školskom prostredí*. Príloha časopisu *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. Číslo 2/2013. [online]. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave. Dátum vydania: 16. december 2013; dostupné na internete: <file:///C:/Users/user/Downloads/priloha-2-276.pdf.pdf>

KARIÉROVÉ SPREVÁDZANIE NA SOŠ

- komplexný prístup zahŕňajúci prípravu na povolanie a kariérovú výchovu, zameraný na smerovanie študenta SOŠ k dosiahnutiu požadovaného stupňa kompetencie kariérovej zrelosti a úspešné uplatnenie absolventa pri vstupe na trh práce v odbore, ktorý vyštudoval.

KARIÉROVÝ SPRIEVODCA

- každý pedagogický zamestnanec na SOŠ (*rola a kompetencie bližšie v texte, časť 2.1.2*)

KOMPTENECIA KARIÉROVEJ ZRELOSTI

- pripravenosť žiaka uskutočniť informované, veku primerané rozhodnutia, týkajúce sa jeho profesijnej kariérovej dráhy, ktorej súčasťou je voľba zamestnania, ďalšie vzdelávanie a rozvoj (*bližšie v texte, časť č. 2.1.1*)

METODOLÓGIA KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA

- „metodológia“ (termín používaný v Národnom projekte Rozvoj stredného odborného vzdelávania v kontexte „Model a metodológia poskytovaných služieb kariérového poradenstva“; v dokumente pracujeme s termínom sprevádzanie), poukazuje na identifikáciu metód určitého druhu cieľavedomých činností zameraných na proces kariérového sprevádzania. Súčasťou metodológie je využívanie existujúcich metód (kvantitatívnych aj kvalitatívnych), ako aj v priebehu realizácie modelu identifikácia nových metód a ich následná implementácia na zabezpečenie celého procesu kariérového sprevádzania.

MODEL¹¹

- schéma javu, predmetu slúžiaca na jeho skúmanie
- vedecká konštrukcia

¹¹ ZDROJ: definície pojmu model dostupné na internete podľa:

<http://www.slex.sk/index.asp>

http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=model

<http://ssic.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=model&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

- predloha
- vzor, ideál
- formálne vyjadrenie skúmaného javu (systému) slúžiace ako vyjadrenie skutočnosti
- vzor pre výskumné, výstavné, vyučovacie účely

PORADENSTVO¹²

- prístup orientovaný predovšetkým na jednotlivca, cieľom je pomoc jednotlivcovi
- individuálny prístup je skôr v teoretickej rovine
- má byť poskytované v prípade potreby (na požiadanie)
- prístup zameraný skôr na riešenie problémov (výchovných, vzdelávacích, sociálnych...)
- služba poskytovaná školenými odborníkmi

ŠPECIALISTA KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA

- nová rola na SOŠ
- špecialista na SOŠ, ktorý metodicky riadi, plánuje, koordinuje, organizuje, vyhodnocuje, spolupracuje a zabezpečuje všetky aktivity spojené so sprevádzaním žiakov SOŠ k želateľnej úrovni KKZ (*rola, kompetencie a zodpovednosť bližšie v texte, časť 2.1.2*)

ZOZNAM POUŽÍVANÝCH SKRATIEK

Kariérový sprievodca	KS	Slovenská republika	SR
Kariérové poradenstvo	KP	Stredná odborná škola	SOŠ
Kompetencia kariérovej zrelosti	KKZ	Špecialista kariérového sprevádzania	ŠKS
Odborné vzdelávanie a príprava	OVP	Základná škola	ZŠ
Pedagogickí zamestnanci	PZ	Vysoká škola	VŠ

¹² ZDROJ: upravené podľa: *Návrh koncepcie riešenia problémov vedúcich k nízkemu záujmu zo strany žiakov ZŠ o OVP na SOŠ pre SR, 2014, Národný projekt Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a práca s talentami.*

5. PRÍLOHY

5.1. PRÍLOHA Č. 1: MODEL KURIKULA ŠPECIALISTU KARIÉROVÉHO SPREVÁDZANIA